

LUTHEROVA DEKÁDA 2013

Viera a skutky

2. Ako sa prejavila viera v konaní dobrých skutkov u Pána Ježiša Krista?

„Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov; neprišiel som zrušiť, ale naplniť; lebo veru vám hovorím: Dokiaľ sa nebo a zem nepominú, nepominie sa ani jediné písmenko, ani jediná čiaračka zo zákona, kým sa všetko nestane. Kto by teda zrušil čo aj len jedno z týchto najmenších prikázaní, a tak učil ľudí, bude pomenovaný najmenším v kráľovstve nebeskom; ale kto by konal a učil (podľa nich), bude pomenovaný veľkým v kráľovstve nebeskom.“ (Mt 5, 17 - 19)

Ak máme uvažovať o viere a dobrých skutkoch vo zvesti a v konaní Pána Ježiša Krista, musíme najprv hovoriť o Jeho vzťahu k Mojžišovmu zákonu. „Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov; neprišiel som zrušiť, ale naplniť“ (Mt 5, 17). Tento výrok stojí na začiatku dlhšej state o Ježišovom postoji k niektorým kľúčovým prikázaniam Mojžišovho zákona. Jeho obsah naznačuje, že existovali pochybnosti o Ježišovej poslušnosti voči zákonu. Mohli by sme povedať, že náboženský predstavitelia ale aj obyčajní ľudia si kládli otázky, či Ježiš je vôbec veriacim človekom. Viera pre nich celkom samozrejme znamenala bezvýhradnú poslušnosť prikázaniam zákon, a a teda aj konanie v súlade s tým, čo zákon požadoval. Dobré skutky boli v ich chápaní také skutky, ktoré pramenili z poslušnosti zákonu. V konaní Pána Ježiša však badali aj také kroky, ktoré vnímali ako porušenie zákona. Opakovane Mu vyčítali rušenie posvätnosti sviatočného dňa, keď pomáhal ľuďom v deň sobotný (L 6,2; Mt 12,10 atď.). Vnímali Ho ako toho, kto uráža Boží majestáť, keď odpúšťal hriechy (L 5,21).

Pán Ježiš na nevyslovenú pochybnosť reaguje slovami: „... neprišiel som zrušiť, ale naplniť.“ Potvrďuje platnosť zákona. Zachováva voči nemu poslušnosť. V tom je Jeho postoj k zákonu zhodný s postojom každého iného veriaceho. Potvrďuje vieru, ktorá vyznáva, že zákon je dobrý dar Boží. Jeho spochybnenie by bolo spochybnením základného vyznania viery, že Hospodin je zvrchovaný Pán. Zároveň však dodáva, že zmyslom jeho príchodu je naplnenie zákona a prorokov. Čo znamená toto vyjadrenie?

Význam slova *zrušiť* je jasný: pozbaviť platnosti, odstrániť. To nám pomáha určiť aj zmysel slovesa *naplniť*, i keď význam tohto slova je širší než len protiklad ku *zrušiť*. *Naplniť* ako protiklad ku *zrušiť* znamená teda najprv: dať do platnosti, uviesť do platnosti. Z toho však vyplýva otázka: Chce Pán Ježiš naznačiť, že zákon a proroci nie sú v platnosti? A ďalšia otázka: Ako sa uskutočňuje toto uvedenie do platnosti zákona a prorokov? Zmysel slova *naplniť* môžeme odvodiť od jeho používania na iných miestach v Matúšovom evanjeliu. Evanjelium hovorí o tom, že sa musí splniť, to znamená uskutočniť to, čo Boh povedal ústami prorokov (Mt 1,22; Mt 2,15.17.23; Mt 4,14 atď.). Práve prvé slová Pána Ježiša v Matúšovom evanjeliu hovoria o naplnení všetkej spravodlivosti (Mt 3,15). Plnením zákona a prorokov dochádza k plneniu každej spravodlivosti. Na ňu sú orientovaní zákon a proroci. Tým, že Pán Ježiš vyzdvihuje spravodlivosť, vyzdvihuje zákon a prorokov. To znamená, že zákon a proroci sú napĺňaní v Ježišovej poslušnosti, ktorá Ho vedie na kríž.

K takémuto plneniu zákona patrí konanie (Mt 5,19). V postoji Pána Ježiša k zákonu sa konanie stáva zároveň učením. To je zmysel slov, ktorými vyzýva svojich učeníkov, aby konali dobré skutky. Dobré skutky učeníkov učia tých, ktorí ich vidia, oslavovať Otca v nebi (Mt 5,16). Je to učenie, ktoré nezanedbáva konanie. Celkom iné než učenie zákonníkov, ktoré síce lpie na formálnom dodržiavaní zákona, ale úplne stráca zo zreteľa jeho skutočný zmysel. (Mt 23,3; Mt 23,23). Plniť zákon a prorokov znamená učiť a konať podľa toho, čo je zmyslom zákona. Za pôvodným hebrejským výrazom pre zákon, TÓRA, stojí slovesný kmeň YRH, čo znamená

ukazovať smer. Zákon nemá obmedzovať, ale orientovať. Pán Ježiš zdôrazňuje platnosť aj tých najmenších prikázaní zákona v tomto zmysle.

Poslušnosť voči zákonu, teda viera v Boha ako darcu zákona, vedie k pochopeniu jeho pravého zmyslu a k napĺňaniu tohto zmyslu konaním. Pán Ježiš predkladá tento pravý zmysel zákona vo svojom postoji k jednotlivým prikázaniam zákona (Mt 5,21-48). K tomu, čo v poslušnosti viery potvrdzuje ako platné prikázanie pridáva orientujúce vysvetlenie. Napríklad prikázanie „Nezabiješ!“ – to nie je len zákaz fyzickej likvidácie človeka. To je aj zákaz siahnuť na dôstojnosť iného človeka akýmkoľvek spôsobom. Pán Boh týmto prikázom orientuje človeka na ochranu života v jeho celosti a plnosti. Právo na život znamená právo na ochranu dôstojnosti života, ktorú ako dar dáva Stvoriteľ každému, a kto by na ňu siahol, zasahuje do Božej stvoriteľskej zvrchovanosti. Podobne právo domáhať sa primeranej náhrady škody Pán Ježiš síce potvrdzuje, ale orientuje myslenie svojich poslucháčov na jeho hlbší zmysel. Pokoj a porozumenie medzi ľuďmi môžu zavládnuť len tam, kde sú ľudia ochotní konať nad rámec tohto prirodzeného práva.

Zmyslom zákona a jeho cieľom je do viesť človeka k láske k Bohu a k ľuďom. To je to, čo Pán Ježiš vyjadruje poukazom na tzv. zlaté pravidlo (Mt 7,12) a na sumu zákona (Mt 22,34-40). Naplnením zákona je láska k Bohu a láska k blížnemu. Ale aj pojem „blížny“ Pán Ježiš podrobuje novému pohľadu. V podobenstve o milosrdnom Samaritánovi (L 10,25-37) ukazuje, že láska k blížnemu neostáva obmedzená na Izraelca alebo na príslušníka tej istej skupiny. Otázka, ktorú si máme klásť, nie je: „Kto mi blížny?“, ale „Komu sa ja môžem stať blížnym?“ Blížneho človeka stretáva v každom človeku. Takto sa uskutočňuje radikalizovanie zákona cez otázku o tom, čo je konkrétna poslušnosť v láske k blížnemu.

Viera vo zvesti Pána Ježiša teda v prvom rade znamená uznať Hospodina ako zvrchovaného Pána. Od toho je odvodená aj poslušnosť zákonu, ktorý je Božím darom. Ide však o poslušnosť, ktorá nie je motivovaná strachom, ale láskou. Kto vo viere pozná, že Božia vôľa je záchrana človeka, ten pozná aj skutočný zmysel zákona. Stáva sa mu ukazovateľom na ceste k blížnemu. Kľúčom k pochopeniu a správnej interpretácii jednotlivých prikázaní je Boží zámer zachrániť človeka. Ak Pán Ježiš povedal, že prišiel naplniť zákon, tak to znamená konzekventné konanie podľa tohto zmyslu zákona. Teda záchrana človeka až po sebaobetovanie na kríži. Viera v Boha vedie ku skutkom lásky.

Odb. as. Mgr. Ondrej Prostředník, PhD.